

ρις από δεκαπέντε μέρες σηκώθηκα. Ἐγὼ πάντα φαίνεται τὰ ἴδια. Ὅσο δὲν μποροῦσα νὰ κολλοῦθῶ τὴν κλίσση μου ἀρρώστοῦσα. Κ' ἔπρεπε τότες ἡ μάνα ἡ κατ' ἐμὴν νὰ βοηθήσῃ. Μὰ τὰ λεφτά της εἶχανε σωθῇ πρὶ σηκωθῶ. Ζήτησε τὸ λοιπὸν, βρῆκε πάλε σπῆτι καὶ πῆγε ἀρρώστημένη. Τὴν ἄλλη μέρα μὰς γύρισε καὶ ἀπὸ τῆς ἀρρώστου. Ἐκείνη πῶς θὰ εἶχε βάλει μένους κατὰ μέρος δυὸ τρεῖς παράδες, καὶ δὲν τῷλεγε. Μὰ πῆρε πάλε ἀπάνω της, βρῆκε ἄλλο σπῆτι, πῆγε πάλε. Ἀπὸ τότες ἐρχότανε κάθε δυὸ μέρες, μοῦ ἔφερνε λίγο φαγί, μοῦ ἔφινε κανένα μικρὸ μικρὸ χαρτζιλίκι, νὰ περνῶ. Μὰ ὅπως κι ἂν εἶναι, ὁ ἐρχομὸς μου ἀπὸ τὸ Παρίσι τὴν ἔβριξε ἐλάτελα χάμω. Τί τὰ θές; Ἐδδομήντα χρονῶ γυναίκα καὶ δούλεδε ἀπὸ δέκα. Οἰκογένεια τί θὰ πῇ, τί θὰ πῇ χαρὰ φιλίας, ἀπάνω κάτω δὲν ἤξερε. Καὶ νὰ, στὸ τέλος τῆς μακρινῆς βασανισμένης ζωῆς της, τί μποροῦσε νὰ προσμένῃ; Τί νὰ τῆς εἶτανε ἀραγε μελικὸ; Τὴν ἔδλεπα χλωμὴ χλωμὴ κι ἀδύνατη. Ἐνα βράδι ποὺ ἦρθε τὴ βρῆκα πρὸ ἀδύνατη, ἀσπρη σὰν τὸ παννί. Παραπονιότανε πῶς εἶχε κάποτες μιὰ ζάλη στὸ κεφάλι, ποὺ δὲν τὴν ἔφινε νὰ κοιμηθῇ. Τὴν παρακαλοῦσα νὰ μοῦ πῇ καλὰ καλὰ τί ἔχει καὶ μοῦ ἀποκρίθηκε πῶς κάθε βράδι περνοῦναι, μὰ καμιά φορὰ πιστέδει πῶς ἡ ψυχὴ της θὰ βγῇ. Καὶ δὲν τῆς πῆλε, λέει, παρὰ πῶς δὲ θὰ βρεθῇ λεφτὸ στὴν τζέπη της, νὰ τὴ θάψουνε σὰ χριστιανή, μόνο θὰ τὴν ἀφήσουνε στοὺς δρόμους, νὰ τὴν τραβήξουνε τὰ σκυλιά.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Συνεχίζουμε τὴ συζήτηση τῆς Βουλῆς ἀπὸ καὶ ποὺ τὴν ἀφίσαμε στὸ περιορισμένο φύλλο, στὴν 160 σελίδα. Στὰ κατοπινὰ φύλλα θὰ βάλουμε καὶ ὅ,τι ἀκόμει εἰπώθηκε γιὰ τὸ Ζήτημα στὶς ἄλλες συνεδρίες, κ' ἔτσι στὰ φύλλα τοῦ «Νουμά» θάχει ἀποθηκευτεῖ, νὰ ποῦμε, ὅλ' ἡ γλωσσικὴ συζήτηση.

ΣΥΝΕΛΡΙΑ 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

(Τέλος)

Ὁ κ. ΓΚΑΛΒΑΣ διαμαρτύρεται διὰ τὰ λεχθέντα ὅτι οἱ ταχθέντες ἵνα περιφρουρήσουν τὴν γλώσσαν ὑποκινῶνται ἐκ τῶν κομμάτων. Ὁ λαὸς, λέγει, ἐξηγέρθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ζητεῖ τὴν περιφρούρησιν τὴν Συνταγματικὴν τῆς γλώσσας τοῦ παρ' ἡμῶν. Πέγει τὸν κ. ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ὅτι ἀρχικῶς ἀπετέλει μέλος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου, ἐπαίνει ὅμως αὐτὸν διότι κατόπιν, ὡς ἐπληροφόρηθῃ ἀ-

σφαλῶς, ἀπεχώρησε τῆς ἐμάδος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν εὐρισκομένων εἰς ἀνισόρροπον διανοητικὴν κατὰστασιν.

Ὁ κ. ΜΙΧΑΛΕΑΣ παρακαλεῖ τὴν Κυβέρνησιν νὰ θέσῃ τέλος τέρμα εἰς τὰς παρατηρουμένας ἐντὶ καὶ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς ἀκοσμίαις διὰ τὰς ὁποίας αὐτὴ ὑπέχει ἐλόκληρον τὴν εὐθύνην.

Ὁ κ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ εἶνε καὶ αὐτὸς κατὰ τῶν μαλλιαρῶν, διακρίνει ὅμως ἀκολούθως τὴν καθαρῶς τῆς δημοτικῆς καὶ ταύτην τῆς μαλλιαρῆς καὶ κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς δημόδους.

Ὁ κ. ΑΓΜΗΡΟΠΟΛΙΤΑΣ δηλῶν ὅτι εἶνε ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς λέγει, ὅτι εἴλοι ὅσοι ὠμίλησαν μέχρι τοῦδε κατ' αὐτῆς μετεχειρισθῆσαν ὅδρει μόνον καὶ προσωπικὰς ἐπιθέσεις, οὐχὶ δὲ πραγματικὰ ἐπιχειρήματα. Ὑπεραμύνεται τοῦ κ. Παλαμᾶ καὶ τοῦ κ. Πολίτου, ὁ ὁποῖος κατηγορήθη ὡς μαλλιαρὸς, διότι ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ Δελτίον τῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας διαφόρους αὐτοῦ λογογραφικὰς ἐρεῖνας, ὅχι ὅμως ὡς ἔργα ἰδικὰ τοῦ γραμμένα εἰς τὴν μαλλιαρὴν, ὅπως ὑπεστήριζεν ὁ κ. Πατσουράκος. Κατηγορεῖ τοὺς ἀναμύξαντας τὴν ἱερσκειάν μετὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ ἐπιτίθεται χαρκατηρίζων ζωηρῶς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀπεκάλεσαν τοὺς δημοτικιστὰς ἀθέους καὶ ἀθρήσκους.

Ὁ κ. ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΣ λέγει ὅτι μετὰ τὴν γενικὴν ἀποδοκιμασίαν κατὰ τῆς συνομοταξίας ἐκείνης τῶν ζώων, οἱ ὁποῖοι λέγονται μαλλιαροί, δὲν χρειάζεται περισσοτέρα συζήτησις. (Πολλοὶ χειροκροτοῦν, μετὰ δὲ τούτων καὶ οἱ κ. κ. Δεμερτζῆς καὶ Γρανίτσας). Ἐξακολουθῶν ὁ κ. Πατσουράκος οὐχ ἵπτον ὅχι πλέον ἐπιτίθεται ἀλλὰ καθυδρίζει τοὺς μαλλιαροὺς καὶ κυρίως τὸν κ. Παλαμᾶν. Ἀναγινώσκει μετάφρασιν τῆς Βατραχομυομαχίας, τὴν ὁποίαν οἱ μαλλιαροὶ λέγουσιν Μπαμπακοποντικοπόλεμο. (Ἡ Βουλὴ γελᾷ). Ἀναγινώσκει ὡσαύτως τὸ Δελτίον τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου ὑπὸ τῆς διαμαρτυρίας τῶν δημοτικιστῶν βουλευτῶν οἱ ὁποῖοι διατείνονται ὅτι δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸ Δελτίον τὰ ἀναγινωσκόμενα. Ζητοῦσιν οὗτοι παρὰ τοῦ κ. Πατσουράκου νὰ καταθέσῃ τὸ δελτίον, ἐκεῖνος ὅμως ἀρνεῖται. Καὶ ἐξακολουθῶν ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ κ. Νιρβάνου καὶ τοῦ κ. Ι. Δραγοῦμη, μελῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου.

ΚΟΙΝΟΤΟΥΝΗΣ. Ὁ οὐδὲ τοῦ Δραγοῦμη ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα.

Φωναί, διαμαρτυρίαι, σήγχις.

ΠΑΣΤΟΥΡΑΚΟΣ. Ἐξακολουθεῖ καὶ λέγει ὅτι πιστεύει ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν περὶ φημον Ὁμιλον πλανῶνται ταῦτα πρεσβεύοντες.

ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ. Νὰ μὰς κάμετε τὴ συνταγὴν σας.

Ὁ κ. ΚΟΝΤΟΓΟΓΡΗΣ διαδέχεται τὸν κ. Πατσουράκον. Λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξετασθῶσι τὰ καταγγελλόμενα παρὰ τοῦ κ. Μιστριώτου. Καὶ πρέπει νὰ ἀποκαλύψῃ αὐτὸς καὶ εἴλοι οἱ ἄλλοι οἱ μετ' αὐτοῦ ὅλους τοὺς ξενικούς μυστικούς δακτύλους, κυρίως δὲ νὰ ἐξηγηθῇ τί ἐννοεῖται μετὰ τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ χυδαῖσται ἐγένοντο ἔργα τῶν ἀπαισίων ἐχθρῶν τοῦ γένους. Τιαῦται καταγγελλοὶ δηλητηριάζουν τὴν Κοι-

νήν γνώμην καὶ ἔχουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν δι-
 χασμὸν αὐτῆς, τὸν διχασμὸν τοῦ Κράτους. Τοιοῦτος
 δὲ διχασμὸς καὶ ἀλλαχοῦ ἀπετολήθη, εἰς τὴν
 Κρήτην, ὅταν ἐζητεῖτο νὰ παρασταθῇ μία ὁμάς
 εἰς τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ὡς μὴ θέλουσα τὴν
 ἐνωσιν.

ΠΩΠ. Γνωρίζετε ποῖος τὰ διέδωκεν αὐτὰ τότε;
 ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗΣ. Βεβαίως.

ΠΩΠ. Τότε διατί δὲν τὰ εἶπατε;

ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗΣ. Διότι δὲν μὲ ἐρωτήσατε.
 Τώρα ποῦ μὲ ἐρωτήσατε σὰς τὸ λέγω. Εἶναι ἡ τότε
 Ὑπατος Ἀρμοστής (Αἰσθηταίς).

Ἐξακολουθῶν ὁ κ. ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗΣ μέμφεται
 τῶν κομπιμέντων ὑπὲρ τῆς καθαρειούσης καὶ
 λέγει ὅτι πρέπει νὰ ἐννοηθῇ τέλος πάντων ὅτι ὁ
 λαὸς, ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς περιφρουρή-
 σεως τῆς γλώσσης δὲν ἀντιπροσωπεύονται μόνον
 ἀπὸ τοῦ κ. κ. Πατισουράκου, Κουλουμβάκη καὶ
 Γκαλαθάν.

Εἰς τὴν φράσιν ταύτην τοῦ κ. Κοντογούρου ὁ
 κ. ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΣ ἐξεγείρεται.

— Εἰσαι νάνος σὺ ἀπέναντί μου καὶ δὲν ἡμ-
 πορεῖς νὰ μὲ ἀτενίσῃς.

ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗΣ. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ λαὸς
 καὶ ἡ γλώσσα καὶ ἡ φιλοπατρία δὲν ἀντιπροσω-
 πεύονται ἀπὸ τοῦ κ. κ. Πατισουράκου, Κουλουμ-
 βάκη καὶ Γκαλαθάν.

Θόρυβος, διαμαρτυρίαι, φωναὶ πλημμυροῦν τὴν
 αἴθουσαν. Ὅρθοι οἱ βουλευταὶ χειρονομοῦν καὶ φω-
 νάζουν χωρὶς νὰ ἀκούεσθαι τίποτε ἐξ ὧν λέγουν.

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Ἡ ἀποκατάστασις, κύριοι, τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ ἔθνους, πλὴν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς μεγάλης
 κληρονομίας μᾶς ἐπεφόρτισε τὸ αὐτὸν τῆς διγλωσ-
 σίας. Διγλωσσίας ὑφισταμένης ἐν τῇ ἀποστάσει τοῦ
 προφορικοῦ λόγου ἀπὸ τοῦ γραπτοῦ. Τρεῖς γνώμαι
 ἐπροτάθησαν, ὡς γνωρίζετε, εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὸ
 ἐρώτημα, ποῖα τις ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ γραπτὴ τοῦ
 ἔθνους γλώσσα. Ἡ μὲν ἐπρότεινε τὴν ἀρχαίαν
 Ἀττικὴν, ἡ δὲ τὸν προφορικὸν λόγον, καὶ ἡ τρίτη
 μέσση δόξιν, τούτέστι τὸν προφορικὸν μὲν λόγον,
 ἀλλὰ καθαρῶς ἀπὸ τοῦ ξενισμοῦ καὶ τὰς
 κακοηχίας. Ἡ τρίτη γνώμη, τὴν ὁποίαν εἰσηγγήθη
 ὁ σοφὸς Καραῆς ἐπεκράτησε καὶ οὕτως ἐδημιουργή-
 θη ἡ καθαρὰ λεγομένη γλώσσα. Οἱ λόγοι οἱ
 γράφοντες ἐφαντασθησαν ὅτι ἡ πρόοδος τῆς καθαρ-
 ρειούσης συνίστατο εἰς μόνον τὴν ἐξομοίωσιν αὐτῆς
 μὲ τὴν γλῶσσαν τῆν ἀρχαίαν. Δὲν εἶναι δὲ ἄγνω-
 στον ὅτι τσαούτη ὑπῆρξεν ἡ λατρεία πρὸς τὸν τύ-
 πον, ὥστε καὶ ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων συγγραμ-
 μάτων τῶν ἁλλανάτων ἡμῶν προγόνων ἀπηγορεύθη
 ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς τύπους ἐπὶ βλάβῃ τῆς εὐ-
 σίας.

Ἡ δημοτικὴ ἡμῶν γλώσσα δὲν ἀπεσκορακίσθη.
 Ἐκαλλιέργηθη ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἀλλαχοῦ καὶ οὐ-
 δεὶς ἔφερον ἀντιρρήσεις. Οἱ πολλοὶ γράφοντες ἐτα-
 ξίδειον πληρίσιον πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ μόνον
 μετὰ πάροδον δεκαετηρίδων ἐμάθομεν, ὅτι τὸ ταξεί-
 διον τοῦτο ἦτο πολὺ μακρὸν καὶ ὅτι δὲν ἐφθανε
 ποτὲ εἰς πέρας.

Ἐμάθομεν δὲ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνα τῆς
 γλωσσολογίας κατόπιν ὅτι καὶ ἂν ἀνεβίω ἡ γλῶσ-

σα τοῦ Ξενοφῶντος μὲ ὅλους τοὺς μονολεκτικούς
 μέλλοντας καὶ τοὺς ὑπερσεντελικούς τὸ ἔθνος δὲν
 θὰ εἶχε τίποτε νὰ κερδίσῃ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὴν κρίσιμον, κατὰ
 τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις ὁ λογιωτατισμὸς ἐκυρίαρχει,
 παρουσιάσθη ὁ Ροῦδης μὲ τὰ «Εἰδωλά» τοῦ καὶ κα-
 τέδειξε τὴν ματαιοπониαν τῶν λογίων.

Ἀνυποῦμαι ὅτι φέρω τοιοῦτον ἀξίωμα, σήμερον
 ἀναγκάζομαι νὰ μετᾶσχῶ εἰς συζήτησιν θέματος,
 τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν εἶνε ἐξ ὧν δέον νὰ ἀπα-
 σχολοῦν τὰ πολιτικὰ συνέδρια.

Περὶ τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μὲ τὸν Ροῦδην
 ὁ περιφανὴς γλωσσολόγος μᾶς Χατζηδάκης, μὲ
 τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ ἀπέδειξε, ὅτι ἡ ἐξαρ-
 χαίσις τῆς γλώσσης εἶνε ματαιοπониα. Ὅτι ἡ λαγο-
 μένη παραφθορὰ τῆς γλώσσης, εἶνε φυσιολογικὴ
 αὐτῆς ἐξέλιξις. Εἶπεν ὅτι ὑπῆρξεν αὐτὴν αἰώνων
 τοῦλάχιστον, διὰ νὰ δοθῇ ἔκτοτε εἰς τὴν γλῶσσαν ἡ
 φυσιολογικὴ κοίτη. Σήμερον τί ἔπρεπε νὰ γείνη; Ὁ
 κ. Χατζηδάκης ἔχων πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν πραγμά-
 των, εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ παρορθῇ τὸ ὕλικόν
 τῆς λογίας παραδόσεως. Ἀλλ' ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ἡ λο-
 γία παράδοσις ὄφειλε νὰ τείνῃ πλησιέστερον τὴν
 χεῖρα πρὸς τὸν προφορικὸν λόγον.

Ὡς ἀντίδρασις κατὰ τοῦ λογιωτατισμοῦ ἐνεφα-
 νίσθη ἐπίσης καὶ ἄλλος γλωσσολόγος, ὁ Ὑψάκης,
 ὅστις στερούμενος τοῦ γλωσσικοῦ συναισθήματος τοῦ
 ἀναπτυχθέντος μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς λογίας πα-
 ραδόσεως καὶ ὑποταχθεὶς εἰς τὰ ἀπόλυτα ἀξιῶματα
 τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ δογματισμοῦ παρεξέτεράνη
 εἰς γλωσσολογικὰς προσπάθειας αὐταῖς. Χωρὶς νὰ
 ὑποτιμῶμεν τὴν μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ
 ἀνδρός, ὁρῶμεν νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ἐπίδρασις αὐ-
 τοῦ ὑπῆρξεν ὀλεθρία. Ὅχι τόσο αὐτοῦ, ὅσον τινῶν
 ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διότι ὡς συχναίς συμβαίνει
 οἱ μαθηταὶ ἐκτρεπόμενοι τῆς διδασκαλίας τοῦ διδα-
 σκάου ὡθεῖνται εἰς τὰ ἄκρα. (Χειροκροτήματα).

Ἡ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ λογιωτατισμοῦ ἐξεδηλώ-
 θη οὕτω κατόπιν εἰς τὰ Εὐαγγελιακὰ, τὰ ὁποῖα ἐση-
 μειώθησαν ὡς μία μικροεπαναστάσις. Διότι τὸ ζή-
 τημα τὸ γλωσσικὸν συνέδεσαν ἔπειτα πολλοὶ καὶ μὲ
 τὸ θρησκευτικόν.

Δυστυχῶς δὲν ἐλήφθη τότε καμμία πρόνοια ὑπὲρ
 τῆς μὴ ἐπαναλήψεως τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγ-
 γελίου. Ὅχι διότι ἡ μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου ὁ-
 πέκρυπτε κίνδυνον τῆς γλώσσης ἢ τῆς θρησκείας,
 ἀλλὰ διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ἡ ἐρεθίζομένη καινὴ γνώμη
 καὶ ματαιωθῇ διὰ παντὸς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ γλωσ-
 σικοῦ ζητήματος πρὸς κομματικούς σκοποὺς.

Διότι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα τὸ ἐξεμεταλλεύθη ὁ
 κομματισμὸς ὁ γλωσσικός. Οὕτω ἠθέλησαν τινὲς, δὲν
 δυσκολεύομαι δὲ νὰ ὀνομάσω τὸν κ. Μιστριώτην ὅστις
 ἠθέλησε μὲ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα νὰ ἐκδιώξῃ ἐκ
 τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τοὺς συναδέλφους τοῦ κ.
 κ. Λάμπρον, Πολίτην καὶ Χατζηδάκην οἱ ὅποιοι δὲν
 τοῦ ἦσαν ἀρεστοί. Καὶ ἐδημιουργήθησαν κατόπιν τὰ
 Ὁρεστεϊακὰ, ἐνῶ ἡ μετάφρασις τῆς Ὁρεστείας ὑπὸ
 τινος λογίου δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ θρησκευ-
 τικὰ ζητήματα.

Ἐπὶ τέλους ὁ κ. Μιστριώτης ἐνόμισε κατάλλη-

λον τὴν περίστασιν νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἐπικράτησιν τῶν φιλολογικῶν ἰδεῶν τοῦ διὰ τῆς Διπλῆς Βουλῆς. Ἐπιπεύθουν νὰ μεταχειρισθῶν μὲ μεγαλειτέραν εὐλάβειαν τὸν ἄνδρα καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν φιλοπατρῖαν του καὶ τὴν ἀφροσύνην του εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἀλλ' ἀτυχῶς ἐξώθησε τὰ πράγματα εἰς **στασιασμούς**.

Διηγείται ὁ κ. Βενιζέλος πῶς ὁ κ. Μιστριώτης τὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, προτείνας τὰ ἀναγραφὰ εἰς τὸ Σύνταγμα ὡς γλῶσσαι ἢ ἑλληνική, ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος εἰς ἀπάντησιν τῇ παρετήρησεν ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο περιττόν, ἀφοῦ κανεὶς κίνδυνος εἶναι τὴν γλῶσσαν δὲν ὑπάρχει, ὅτι ἄλλως ἔπρεπε νὰ τεθῇ καὶ ἡ γραμματικὴ εἰς τὸ Σύνταγμα, ὅτι δὲ ἀλλαχοῦ εἰς ξένα κράτη ὅπου ὑπάρχουν ἄρθρα εἰς τὰ συντάγματα περὶ ἐπισήμου γλώσσης ἐκεῖ εἶνε πολλαὶ φυλαὶ μὲ πολλὰς γλώσσας, ἐνθ' ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ εἶνε μία καὶ μία ἡ γλῶσσά της.

Μετὰ τὸν κ. Μιστριώτην μὲ ἐπεσκέφθη ὁ κ. Μιχαλόπουλος, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Βενιζέλος, εἰς τὸν ὅποιον ἐδήλωσα τὴν συγκατάθεσίν μου νὰ ὑποβάλῃ πρὸς συζήτησιν τὴν πρότασιν τοῦ περὶ γλώσσης, καὶ ὅτι ἡ συζήτησις ἐν τῇ Βουλῇ θὰ ἐκἀνόνιζε τὰς ἀποφάσεις.

Δυστυχῶς οἱ ὑποκινούντες τὴν πλανωμένην κοινὴν γνώμην καὶ τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἐπισείοντες εἰς αὐτὴν φόβους ἐθνικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς, ἐξώθησαν τὰ πράγματα μέχρι ταιαύτης διεγέρσεως, ὥστε νὰ παρσινοῦσιν μὲν ἐκ τούτου οἱ πολλοὶ καλῇ τῇ πίστει, νὰ δεθῇ δὲ εὐκαιρία εἰς ἄλλους νὰ ἐκμεταλλεῦσιν τὴν περίστασιν πρὸς ἀνομιολογήτους πολιτικοὺς σκοποὺς.

Ἦδη τί ποιητέον;

Ὅπως παύσῃ ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς θρησκευτικῆς ἀπόψεως καὶ ἡσυχάσῃ διὰ παντὸς ἡ κοινὴ γνώμη προτείνω νὰ προστεθῇ παράγραφος εἰς τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν τὸ κείμενον τῶν Ἀγίων Γραφῶν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἄλλο ἰδιώμα ἀνεῖν τῆς ἐγκρίσεως τῆς Μεγάλης ἐν Κωνσταντινῇ Ἐκκλησίας. (Χειροκροτήματα). Δὲν λέγω μετάρρῃν, λέγω ἀποδοσιν. Διότι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ καθαρὸν καὶ ἡ δημώδης εἶνε μία γλῶσσα μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. (Χειροκροτήματα).

Ὡς πρὸς τὸν ἐθνικὸν κίνδυνον, τὸν ὅποιον εἰς τὴν πλανωμένην κοινὴν γνώμην ἐπισείον, δέχομαι νὰ ἐκδοθῇ ψήφισμα εἰδικὸν τῆς Συνελεύσεως, εὐρίσκον ὅτι οἱ δημοῖσι ὑπάλληλοι ὀφείλουν νὰ μεταχειρίζονται ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ὡς ἐπισήμου γλῶσσαν ἐκείνην ὅπου γράφεται ἡ νομοθεσία. Δὲν λέγω εἰς τὸ ἴδιον Σύνταγμα, καίτοι τὸ ψήφισμα θὰ ἔχῃ συνταγματικὴν δύναμιν, διότι ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος θὰ ἡρμηνεύειν ὅχι πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν ταιαύτην διάταξιν.

Ἀλλ' ἔχω καθήκον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο νὰ διακηρύξω καὶ ὡς προϊστάμενος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος καὶ ὡς ἐκπροσωπῶν τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας, ὅτι αἱ γλωσσικαὶ πεποιθήσεις ἐκάστου εἶνε σεβασταὶ καὶ δὲν τὸν καθιστοῦν ἀνίκανον πρὸς δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Θὰ ἦτο ἀνάξιον τοῦ Συνεδρίου

τούτου, εἰς ἀπέκλειεν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ἀνθρώπου δι' ἐπιστημονικὰς ἰδέας τῶν ἢ πεποιθήσεως. Ταιούτος ἀναχρονισμὸς εἶνε ἀσύγγνωστος εἰς ἡμᾶς συνερχομένους ἐνταῦθα πρὸς ψήφισιν φιλελευθέρου πολιτεύματος. (Εὖγε).

Ὁ ὑπάλληλος θὰ σέβεται τὴν γλῶσσαν τοῦ Κράτους ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του καὶ θὰ τηρῇ αὐτήν, ἀλλ' ἐξω τῆς ὑπηρεσίας του τὰ φιλολογικὰ του προκείμενα δύναται νὰ γράφῃ εἰς εἰανδήποτε γλῶσσαν τοῦ ἀρέσει.

ΧΡΙΣΤΟΣΤΑΛΗΣ. Ὅχι εἰς τὴν μαλλιαρὴν.

BENIZELOS. Καὶ εἰς τὴν μαλλιαρὴν καὶ εἰς τὴν τουρκικὴν καὶ εἰς τὴν περσικὴν καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν, ὅπου τοῦ ἀρέσει.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ πράττῃ τοῦτο, προκαλῶν καὶ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον, ὅπερ ἐσχάτως ἐγένετο.

Ὁφείλω ὅμως συγχρόνως νὰ ὑπομνήσω καὶ εἰς ἄλλην τάξιν ὑπαλλήλων, ὅτι δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ γίνωνται ἀφορμαὶ λαϊκῶν συνταράξεων.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηροῦν τὴν γλῶσσαν τοῦ κράτους ὅχι μόνον ἐν τῇ δημοσίᾳ αὐτῶν ὑπηρεσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐξω αὐτῆς.

Ἐξακολουθῶν ὁ κ. Βενιζέλος λέγει, ὅτι τὸ δυστύχημα τῆς διγλωσσίας εἶνε προσωρισμένον νὰ βαρύνῃ ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἀκόμη. Ἡ δημοτικὴ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ γραπτοῦ λόγου ὅχι δι' ἐλλείψιν πλοῦτος, ἀλλὰ διότι καὶ ὡς ἔργον ἐπιστημονικὸν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν περὶ λόγον προκαλεῖ αἰσθημα δυσφορίας γενικῶς ἀκατανόητον διὰ τὴν ἐποχὴν μας.

Ἀλλ' ἡ κατεύθυνσις ἡμῶν δέον νὰ εἶνε πρὸς ἐξάλειψιν τῆς διγλωσσίας. Ὅταν θὰ γίνῃ τοῦτο τότε ἡ μορφή τοῦ γραπτοῦ λόγου θὰ εἶνε ἡ λαοῦμένη σήμερον εἰς ἀδιάσπαστον κύκλον μορφωμένων κατοίκων τῆς πρωτεύουσας. Ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξις αὕτη θὰ εἶνε βραδυτάτη, μόνον δὲ μεγάλοι ποιηταὶ καὶ μεγάλοι συγγραφεῖς, θὰ δυνηθῶν ἴσως νὰ συντάμωσι τὸν χρόνον τοῦτον. Ἐν τῇ μεταξὺ ὅμως ἐπικαλούμεν τὴν ἀνοχὴν τῶν μὲν πρὸς τοὺς δέ. Ὁφείλω νὰ εἴπω ὅτι ὁ φανατισμὸς εἶνε ξένος πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν διὰ τὰς πράξεις τῶν προσώπων ἐκείνων τὰ ὅποια καίτοι μαλαχθέντα μὲ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα δὲν ἐσεβάσθησαν τὸ πνεῦμα τοῦτο κατιστάντες ἀδιόλλακτοι. Προτείνω νὰ δεχθῇ ἡ Βουλὴ διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἀνορθωτικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον ἔχει τόσον πολὺ ἀνάγκην γαλήνης. Ἐφ' αὐτῇ, περαινέει ὁ κ. πρωθυπουργός, τὰς δυσχερείας αἱ ὅποια θὰ ἐπαρουσιάζοντο εἰς ἐμὲ πρὶν ἔλθω ἀκόμη ἐνταῦθα, τὰς ἐφ' αὐτῇ δὲ πολὺ μεγαλειτέρας. Ἦδη βλέπω ὅτι ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνονται. Ἐκεῖνοι ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐστράφη ὁ ἀγὼν εἶνε ἤδη ἐτοιμοὶ νὰ ἀνακύψουν, ἐπωφελοῦμενοι τῆς διασπάσεως τῆς συνοχῆς τῆς πλειοψηφίας, ἡ ὅποια θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παραβιασθῇ καὶ νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχήν.

Ἐχομεν τὸ καθήκον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἰδιαίτερον τὸ Συνέδριον τοῦτο νὰ συντελέσῃ τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὅποιον ἐκλήθη καὶ ἔχω πεποιθῆσιν ὅτι θὰ τὸ συντελέσῃ. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ὁ κ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ἀνερχόμενος μετὰ ταῦτα εἰς τὸ βῆμα λέγει ὅτι προσθεύει ὅτι τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν ἔχει καθήκον τὸ Ἔθνος νὰ διατηρῇ. Ἀναγινώσκει στίχους τοῦ Σπένσερ, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος ἀποτελεῖ μέρος τῆς κληρονομίας τῆς καταλειφθείσης εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν προγόνων του. Ἡ γλῶσσα, λέγει, ἡ ἰδική μας ἡ καθαρεύουσα ἐκκληροδοτήθη καὶ εἰς ἡμᾶς διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ διετηρήθη. Προτείνει ἐν τέλει ὅπως ἡ περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων διάταξις προστεθῇ εἰς τὸ ἴσον ἄρθρον καὶ ψηφισθῇ μετ' αὐτοῦ ἀπόψε.

Ὁ κ. ΠΡΩΘΥΠΟΓΡΑΦΟΣ διαφωνῶν δίδει ἐξηγήσεις τινάς.

Ὁ κ. ΠΩΠ ἀνερχόμενος εἰς τὸ βῆμα ὑδρίζει, ὑδρίζει, ὑδρίζεται, δημοσκοπεῖ καὶ ἔπειτα κατεβαίνει.

Ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ κηρύσσει μετὰ ταῦτα τὴν συζήτησιν περαιωμένην.

Ἡ Βουλὴ δι' ἀναστάσεως δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ περὶ ἀμεταφράστου τῶν ἱερῶν Γραφῶν, καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ καὶ τὴν τοῦ κ. Γαλανοῦ.

Ἐγρίζεται μετὰ ταῦτα ἡ πρότασις διὰ τῆς ὁποίας προστίθεται εἰς τὸ 1ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἐδάφιον ἔχον οὕτω :

«Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶνε ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ Πολίτευμα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Νομοθεσίας τὰ κείμενα. Πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται».

Ἐπίσης προσετέθη τελευταῖον ἐδάφιον εἰς τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἔχον ὡς ἑξῆς :

«Τὸ κείμενον τῶν Ἀγίων Γραφῶν τηρεῖται ἀναλλοίωτον. Ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τούτου ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπαγορεύεται ἀπολύτως».

Λέγεται ἀκολούθως ἡ συνεδρίασις τὴν 3ην πρωτὴν ὄραν.

ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΣ

Ὁ «Μιτλήνιος», ἡ ἔξυπνη σατυρική ἐφημερίδα τῆς Μιτλήνης, πολὺν πῶ ἐξέπνη ἀπὸ τὸ «Ρωμιὸν» τῆς Ἀθίνης, δημοσιεύει σὲ διὰ φύλλων του (12 καὶ 13 τοῦ Φεβρουαρίου) τοὺς ἀκόλουθους «Χαιρετισμούς» τῆς . . . Ἠλιογέννητης Καθαρεύουσας :

Χαιρετισμοὶ καθαριστικοὶ μὲ τάξιν ἀλφαβητικῇ.

ΑΓΓΕΛΟΣ χαλκοπρόσωπος, τενεκεδοντυμένος, εἰς «Ταχυδρόμος ὤρμησε μὲ Δὸν Κιχώτου μένος, ἔχων βίβλια ἀμφ' ὤμοισι. κ' ἐν πέντε ἀποθήκαις, ποὺ λέν πῶς τοῦ τὰ χάρισις οἱ Παρνασοὶ κ' αἱ

[Πινύκες

νὰ τὰ ξεκάνῃ ἐπιθυμῶν στοὺς χήνας χίλια χίλια, νὰ φάνε κ' οἱ συντάκται του, νὰ φάῃ κ' ἡ φαμίλια. Διὸ ἐστὼς καὶ ἐστηκὼς ὡς τίγρις ἐνεδρεύουσα, τέτοια περίπτου ἐφαλλε ὕμνων τὴν καθαρεύουσα :

Χαῖρε γλυκίων μέλιτος, χαῖρε γλωσσῶν ἡ πρώτη, χαῖρε ποὺ ξεπαλάδιανες τὸν μπάρμπα Μιστριώτη, χαῖρε ποὺ παίρνεις γιατρικὰ γιὰ νὰ σταθεῖς στὰ πό-

[δια,

χαῖρε ποὺ συγκαταριθμεῖς στοὺς ὀπαδούς σου βῶδια. Χαῖρε ποὺ μέσον σου σοφοὶ οἱ ἄσοφοι φαντίζου. χαῖρε ποὺ σ' ἀγαποῦν γι' αὐτὸ καὶ σὲ καλοκυττάζουν. Χαῖρε τῆς στενοκεφαλίας ὁ κήρινος Μεσσίας, χαῖρε ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ ψευδοσοφίας. Χαῖρε δασυάλων φρόνισμα, χαῖρε λιωτὴ φενάκη, χαῖρε ποὺ κάνεις κόθορνο κι αὐτὸν τὸ Χατζηδάκη.

ΒΛΕΠΩΝ ὁ μέγας ποιητὴς Βι Σι Χατζῆ Βασίλειος ὁ ἐξ Ἰέρας ἡλίου

τὰς τάσεις τὰς μυλλιαρικὰς τῆς τόσον ἀκολάστους, ἔφαλεν ἀλληλοῦσα, τιμῶν τοὺς ἀμαλλιάστους.

ΓΝΩΣΙΝ λαβὼν ὁ Βουτηρεῖς, τοῦ πικρὴν Κενολόγιος, ὁ ἐκπρεπὴς κ' εὐρύτατος σεμνοτυφίας μπόγος, ὡς κινδυνεύων ναυαγὸς μετὰ φωνῆς θρηνοῦσης εἶπε πρὸς δόξαν ἑαυτοῦ καὶ τῆς καθαρευούσης.

Χαῖρε φρικῶδες φάντασμα, βγαλμένο ἀπὸ τοὺς τάφους χαῖρε ποὺ σοῦ τρυπήσανε σκουλήκια τοὺς κροτάφους. Χαῖρε νεκρῶν ἐμοῖωμα, θεόσδοτη λαμπάδα, χαῖρε ποὺ δὲ μᾶς ἀφῆσες στὰ κόκκαλα ἱκμάδα. Χαῖρε ποὺ φεύγεις τὴ ζωὴ καὶ τὴν καλεῖς χυδαία, χαῖρε ποὺ δὲ σὲ δέχεται μὴτ' ἡ ζωὴ παρέα. Χαῖρε ποὺ ὅπου πάτησες ἀφῆκες γιὰ σημάδι κακὴ θανάτου μυρωδιὰ κι ἀφώτιστα σκοτάδια. Χαῖρε σαπίλας στομάγισμα, παιδι τῆς ἀμαρτίας, χαῖρε πικρὸ κι ἀνώφελε κυρτὸ τυμβοφιλίας.

ΔΙΓΝΑΜΙΣ ἐπεσκίασε κατόπιν τὴν «Πατρίδα» ποὺ εἶν' ἡ μόνη ἐγγράμμματος στὴν Πόλιν ἐφημερίδα. ΕΞΩΝ δ' ὁ Πάνος ἔτσιμα στὴν τρέπη τὰ πατλάνια, οὐκ ἔχων δέ, ὡς λέγουσι, καὶ πέντε παραδάκια, λόγους ἀράδιασε κενούς μετὰ σπουδῆς μεγάλῃς, ὕμνων τὴν καθαρεύουσα ὡς σαρωδελῶν μπακάλης.

Χαῖρε ἀρχαίων λέξεων καὶ τραγκισμῶν πιλάρι, χαῖρε ποὺ εἰς Ἑλληνικὴ ὅσο εἰμ' ἐγὼ χρυσάφι. Χαῖρε Κινέζων ὄνειρον καὶ Κανινάλων πάθε χαῖρε τῆς πάλαι γλώσσῃς μας σικὰ ψευδῆς καὶ νόθε. Χαῖρε ποὺ δὲ σὲ μίλησε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ σφαίρα Τὸ γιὸ τῆς νανουρίζοντας καμμιὰ ποτὲ μητέρα. Χαῖρε σημείων σ' ἡμπλεγμα ἱερογλυφικῶν, χαῖρε ἐν μέσῳ τῶν γλωσσῶν τέρας μοναδικόν. Χαῖρε ποὺ μὲς κατήντησες πρὸς τὴν ἀλήθειαν ξένους, χαῖρε βλακῶδες κ' εἰδεχθὲς παροίστην τοῦ Γένους.

ΖΑΛΗ σχεθεῖσα νευρικῇ «Ἀραιθεῖα» ἡ πάνυ, ἀφῆκε τὴν ψαλλίδα τῆς λιγάνι ν' ἀνασάνῃ. ΗΚΟΓΣΘΗ δὲ καλέουσα ὡς ἐν γριπῶδει βῶθει καὶ εἰς ὕδρεολόγιον ἡ γλῶσσα τῆς ἐλῶθη.

Χαῖρε τὸ στρεβλωτήριον τῶν παιδικῶν πνευμάτων, χαῖρε ποὺ κάθε μαθητῆς σ' ἀναπολεῖ φρυάττων. Χαῖρε ποὺ τὰ Ρωμιόπουλα σειρὰ τ' ἀποδρακύνεις, χαῖρε ποὺ σὲ σπουδάζουν ἐν στεναγμοῖς καὶ πόνους. Χαῖρε ποὺ τὰ χρονάκια τους τὰ χάνουν ἕνα ἕνα,